

2. osnovna šola Slovenska Bistrica

Za ekranom

Področje: sociologija

Raziskovalna naloga

Avtorici: Zoja Šuntner,
Neža Čerič

Mentor: Luka Husu

Slovenska Bistrica, 2022

ZAHVALA

Zahvaljujeva se vsem učiteljem zadnjega triletja 2. osnovne šole Slovenska Bistrica, ki so nama pomagali pri izvedbi anketiranja učencev in pri predavanju. Posebej bi se zahvalili Tanji Keber za lektoriranje raziskovalne naloge. Zahvaljujeva se tudi mentorju Luki Husuju, ki naju je skozi raziskovalno nalogo usmerjal.

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA	2
KAZALO VSEBINE	3
KAZALO SLIK	5
POVZETEK.....	6
ABSTRACT	6
1 UVOD	7
1.1 Namen raziskovalne naloge.....	7
1.2 Hipoteze	7
2 TEORETIČNI DEL.....	8
2.1 INTERNET.....	8
2.1.1 Zgodovina interneta	8
2.1.2 Internet danes.....	8
2.1.3 Družbena omrežja	8
2.1.4 Pozitivna in negativna plat socialnih omrežij.....	8
2.1.5 Pozitivna plat.....	8
2.1.6 Negativna plat	9
2.2 SOCIALNO NASILJE	9
2.2.1 Spletni grooming ali spolno nasilje na internetu.....	10
2.2.2 Potek groominga	10
2.2.3 Spolno predatorstvo.....	11
2.2.4 Sexting	11
2.2.5 Posledice in pomoč žrtvam, ki so doživele spolno zlorabo na internetu.....	11
3 RAZISKOVALNI DEL	13
3.1 METODOLOGIJA	13
3.1.1 Deskriptivna metoda	13

3.1.2	Metoda spraševanja	13
3.1.3	Metoda predavanja	13
3.1.4	Metoda prikazovanja	14
3.1.5	Hipotetično-deduktivna metoda	14
4	REZULTATI	15
4.1	REZULTATI ANKETE.....	15
4.1.1	Rezultati spletnega vprašalnika za 7. razred	15
4.1.2	Rezultati spletnega vprašalnika za 8. razred	20
4.1.3	Rezultati spletnega vprašalnika za 9. razred	25
4.2	DOKAZI SEXTINGA IN CYBER GROOMINGA	29
4.3	NEURADNO STALIŠČE IN STATISTIČNI PODATKI POLICIJE	34
5	RAZPRAVA	36
6	ZAKLJUČEK.....	38
7	VIRI IN LITERATURA	39
8	PRILOGE	40
8.1	PRILOGA A: anketna vprašanja	40
8.2	PRILOGA B: Predstavitev (drsnice) za predavanje o ozaveščenosti učencev zadnje triade 2. osnovne šole Slovenska Bistrica	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Pričetek uporabe socialnih omrežij (7. razred)	15
Slika 2: Dnevna uporaba socialnih omrežij (7. razred)	16
Slika 3: Varnost na internetu (7. razred).....	16
Slika 4: Sporočila neznanih oseb (7. razred)	17
Slika 5: Spletni plenilci ali predatorji (7. razred).....	18
Slika 6: Organizacije za pomoč v primeru zlorab (7. razred).....	19
Slika 7: Pomoč organizacij pri spolnem nasilju (7. razred).....	19
Slika 8: Pričetek uporabe socialnih omrežij (8. razred)	20
Slika 9: Dnevna uporaba socialnih omrežij (8. razred)	20
Slika 10: Varnost na internetu (8. razred).....	21
Slika 11: Sporočila neznanih oseb (8. razred)	22
Slika 12: Spletni plenilci ali predatorji (8. razred).....	23
Slika 13: Pomoč organizacij v primeru zlorab (8. razred)	23
Slika 14: Pomoč organizacij pri spolnem nasilju (8. razred).....	24
Slika 15: Pričetek uporabe socialnih omrežij (9. razred).....	25
Slika 16: Dnevna uporaba socialnih omrežij (9. razred)	25
Slika 17: Varnost na internetu (9. razred).....	26
Slika 18: Sporočila neznanih oseb (9. razred)	26
Slika 19: Spletni plenilci ali predatorji (9. razred).....	27
Slika 20: Pomoč organizacij v primeru zlorab (9. razred)	28
Slika 21: Pomoč organizacij pri spolnem nasilju (9. razred).....	28
Slika 22: oseba A.....	29
Slika 23: oseba B.....	29
Slika 24: oseba C.....	30
Slika 25: oseba D	30
Slika 26: oseba E.....	31
Slika 27: oseba F	31
Slika 28: oseba G	32
Slika 29: oseba H	33

POVZETEK

V raziskovalni nalogi sva podrobneje raziskali temo o spolnem nasilju na internetu. Predvsem sva se osredotočili na dve najpogostejši področji spolnega nasilja na internetu: cyber grooming in sexting. Pripravili sva anketo, s katero sva želeli izvedeti, kako so učenci s to temo seznanjeni. Ugotovili sva, da se jih mnogo ne zaveda problema, ki ga ima ta tematika. Zaradi nepoznavanja sva jim pripravili tudi krajše predavanje. Kljub nezavedanju sva dobili mnoge dokaze, da se sexting oziroma cyber grooming med najinimi sovrstniki dogaja.

Ključne besede: spolno nasilje na internetu, cyber grooming, sexting

ABSTRACT

In this research paper, we explored the topic of sexual violence on the internet in more detail. In particular, we focused on two of the most common areas of sexual violence on the internet: cyber grooming and sexting. We developed a survey to find out how familiar students are with the topic. We found that many of them are not aware of this issue's problem. Because they were unfamiliar with it, we also gave them a short lecture. Despite our lack of awareness, we have also received a lot of evidence that sexting or cyber grooming is happening among our peers.

Keywords: sexual violence on the internet, cyber grooming, sexting

1 UVOD

Veliko ljudi se sestaja za ekranom, ki je v preteklih letih z razvojem interneta postal eden naših najboljših prijateljev. Mnogo mladostnikov se ne zaveda nevarnosti socialnih omrežij in si tega ne priznajo. Samo klik stran smo od tega, da na zaslonu zagledamo neprimerne vsebine, izsiljevanje in nadlegovanja. Pogosto se to zgodi, ko na družbenih omrežjih sprejmemo prijateljstvo z neznano osebo. Identiteta teh oseb je lahko lažna, saj lahko kdor koli spremeni svojo identiteto s pomočjo spremembe imena in videza, ki ga podaja s slikami. S tem pridemo do problema, na katerega želiva svoje sovrstnike ozvestiti. Danes ta problem poznamo pod besedno zvezo spolno nasilje na internetu.

Z razvojem družbenih omrežij v zadnjih dvajsetih letih spolno nasilje na internetu postaja vse večji problem. To sva opazili tudi med pogovori z najinimi sovrstniki. Pri tem sva opazili, da so storilci teh dejanj večinoma osebe, starejše od 18 let (Voh Boštjic, 2014).

Prvi del raziskovalne naloge se nanaša na teoretični del, kjer sva predstavili pomembne tematike spolnega nasilja na internetu. Predvsem pa sva opisali cyber grooming in sexting.

V drugem delu raziskovalne naloge sva učence anektirali, s čimer sva želeli preveriti njihovo znanje o omenjenih področjih. Na podlagi podanih odgovorov sva namenili eno šolsko uro izobraževanju o polemikah teh dveh problemov. Rezultate anket sva zbrali v to raziskovalno nalogo. Poleg tega sva se obrnili na Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, kamor sva poslali vprašanja, ki so se navezovala na najino temo s stališči v Republiki Sloveniji.

1.1 Namen raziskovalne naloge

Z raziskovalno nalogo sva želeli ozvestiti sošolce s spolnim nasiljem na internetu. Prav tako sva hoteli pokazati, kako hitro se tovrstno nasilje lahko zgodi komurkoli in kakšne so lahko posledice. Hoteli sva prikazati resnost tega problema, ki ni samo nekakšen mit oz. zgodba iz hollywoodskega filma. Čeprav posameznikov, ki se ukvarjajo s spolnim nasiljem na internetu, nisva zasledili, sva odkrili nekaj pomembnih spletnih strani, kot so spletno oko, safe.si, varni internet itd.

1.2 Hipoteze

Hipoteza 1:

Učenci s tem problemom niso ozaveščeni.

Hipoteza 2:

Učenci 9. razreda bodo to temo vzeli bolj resno kot učenci 7. razreda.

Hipoteza 3:

Kar nekaj sošolcev je že bilo žrtev spolnega nasilja na internetu.

Hipoteza 4:

V Sloveniji spolno nasilje na internetu ni precej razširjeno.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 INTERNET

2.1.1 Zgodovina interneta

Internet se je začel razvijati v poznih šestdesetih letih v Združenih državah Amerike, vendar je ideja o hitremu medsebojnemu širjenju informacij stara okoli 100 let. Začelo se je po prvi svetovni vojni, natančneje v letu 1920. Vendar takrat še tehnologija ni bila dovolj napredna, da bi lahko razvili to, kar danes poznamo pod imenom internet. 29. oktobra 1969 pa sta se v ZDA prvič na svetu povezala dva računalnika, kar danes poznamo kot nastanek interneta (Andrews, 2019, History of the Internet, 2022).

2.1.2 Internet danes

Internet je v zadnjih 40-ih letih zelo napredoval, na internetu danes tako rekoč najdemo vse informacije, od tega, kako skuhati jajce, do tega, kakšne barve oblačil so danes v modi. Širjenje informacij je postalo zelo hitro in danes se preko interneta lahko povežeta računalnika, ki sta lahko več tisoč kilometrov daleč. Zaradi hitrega napredovanja o poznavanju interneta pa se je razširilo tudi nekaj, brez česar bi si današnji najstniki in tudi nekateri odrasli težko zamislili njihov vsakdan družbena omrežja (Internet Today, b. d.).

2.1.3 Družbena omrežja

Družbena omrežja so aplikacije, spletne storitve, platforme ali strani, ki gradijo in odražajo družbene mreže ali družbene odnose med ljudmi, ki imajo npr. skupne interese in/ali aktivnosti. Obstajata dve razlagi besedne zveze. Prva, sociološka, pravi, da je to skupina oseb, ki se med seboj družijo in imajo neke skupne interese. Druga pa je računalniška razlaga, ki uporabnike združuje v virtualne skupnosti in omogoča spletno druženje. Vsako družbeno omrežje temelji na določeni strukturi, ki ljudem omogoča izražanje individualnosti in spoznavanja ljudi s podobnimi interesi. Prvo družbeno omrežje Six-Degrees se je razvilo leta 1997, ampak ni obstajalo dolgo, saj je prenehalo delovati leta 2001. Med leti 1997 in 2022 pa so se razvila mnoga nova družbena omrežja, ki so različnega tipa. Obstajajo družbena omrežja, namenjena ustvarjanju in ohranjanju stika z drugimi npr. Facebook, romantično usmerjena npr. Tinder, namenjena deljenju skupnih interesov npr. Myspace.com, izobraževalno usmerjena npr. Zoom ter omrežja, namenjena igranju računalniških iger v večjih skupinah npr. Discord (Social Media, 2022).

2.1.4 Pozitivna in negativna plat socialnih omrežij

Z razvojem socialnih omrežij smo ogromno stvari pridobili, po drugi strani pa tudi izgubili.

2.1.5 Pozitivna plat

Njihova velika prednost je širjenje informacij, zelo so tudi uporabna v izobraževanju (kar lahko vidimo sedaj, ko je med nami nevidni sovražnik koronavirus), prav tako zelo pomagajo ljudem, katerih sorodniki, prijatelji živijo na drugi celini (tu je pomemben predvsem Skype), vendar pa imajo tudi veliko slabosti (Kaj so družabna oz. družbena omrežja?, b. d.) (24 prednosti in slabosti socialnih omrežij, b. d.).

2.1.6 Negativna plat

Kar koli objavimo na družbenih omrežjih, ostane na spletu (pa čeprav lahko vse izbrišemo na našem računalniku nimamo kontrole nad tem, kolikokrat so uporabniki to vsebino prenesli na svoje naprave). Današnji najstniki se lahko zaradi »idealov« na družbenih omrežjih, katerim oni ne ustrezajo (niso dovolj lepi, suhi, nimajo lepe čvrste zadnjice itd.), zaprejo vase, postanejo depresivni, vedno bolj so pogosti tudi samomori. Lahko pa pride tudi do tako imenovanega spletnega nasilja (Nevarnosti socialnih omrežij, 2015) (Slabosti socialnih omrežij, b. d.).

2.2 SOCIALNO NASILJE

Spletno nasilje (trpinčenje, ustrahovanje, nadlegovanje) je nasilje ene ali več oseb nad drugo osebo ali skupino preko spleta (ali interneta). Spletno nasilje se med najstniki najpogosteje izvaja kot spletno ustrahovanje, spletno trpinčenje ali spletno nadlegovanje, vse skupaj pa lahko poimenujemo tudi z angleško besedo »cyberbullying«, kar pomeni ustrahovanje prek digitalnih naprav, kot so mobilni telefoni, računalniki in tablični računalniki. Lahko se pojavi prek SMS, MMS sporočil, različnih aplikacij in klepetalnikov, prek družbenih omrežij, forumov in iger. Pogosto gre za pošiljanje, objavljane in deljenje negativnih ali škodljivih vsebin o nekom, s čimer ga spravimo v zadrego ali ponižamo. Obstaja več vrst spletnega nasilja, izvajajo pa ga tako mladi kot starejši, vedno in v vseh oblikah pa je nedopustno. Oblike spletnega nasilja:

- **Žaljiva sporočila (flaming) in komentarji** – žaljenje, zmerjanje ali posredovanje sovražnih vsebin, usmerjenih v točno določeno osebo.
- **Izključevanje iz skupin** – skupina vrstnikov izloči vrstnika iz skupine na družabnem omrežju ali v aplikaciji za sporočanje ali pa mu prepreči vstop. V skupini se o njem pogovarjajo, o čemer ga informirajo. Vzrok za izključitev je lahko drugačnost.
- **Ustvarjanje sovražnih skupin** – posamezniki ustvarijo skupino, v katero vabijo druge z namenom širjenja sovraštva proti posamezniku ali drugi skupini posameznikov.
- **Lažni profili** – storilec ustvari lažen profil žrtve in v njenem imenu objavlja vsebine, ki to osebo spravljajo v zadrego ali jo ponižujejo. Druga možnost je, da lažni profil uporablja za prevare ali žaljenje drugih in s tem očrni prizadeto osebo.
- **Deljenje intimnih posnetkov in izsiljevanje z intimnimi posnetki** – storilec gole fotografije ali videoposnetke izmenjuje z drugimi, o izsiljevanju pa govorimo, ko storilec žrtvi grozi, da bo te posnetke objavil, če mu ne pošlje denarja ali še več posnetkov.
- **Fotografiranje in snemanje ter objavljane posnetkov brez dovoljenja** – fotografiranje je poseg v zasebnost posameznika in tega brez dovoljenja po zakonu ne smemo izvajati. Enako velja za objavo posnetkov na družabnih omrežjih ali drugje na internetu. Fotografije nekoga drugega brez njegovega dovoljenja ne smemo objaviti ali deliti preko aplikacij za sporočanje (npr. Snapchat, Viber, Messenger ...).
- **Predelave fotografij na žaljivi način** – žaljiva predelava fotografije ali video posnetka prizadene tistega, ki je na fotografiji, lahko pa tudi avtorja.
- **Žaljivi memi** – ustvarjanje memov s fotografijami, podatki vrstnika z namenom žaljenja, posmehovanja, poniževanja ...
- **Zloraba zaupanja** – storilec na internetu javno ali v zaprti skupini razkrije zasebne informacije, ki mu jih je žrtev zaupala v prepričanju, da jih ne bo delil z drugimi.
- **Obrekovanje** – storilec širi neresnice (laži) o nekom na družabnih omrežjih, preko aplikacij za sporočanje itd.
- **Vdiranje v profile (račune)** – vdiranje (hekanje) je kaznivo. Je poseg v zasebnost posameznika in bi ga lahko primerjali z vlomom v stanovanje.
- **Kraja gesel** – storilec pridobi geslo žrtve brez njene vednosti.

- **Spletno zalezovanje (cyberstalking)** – zalezovanje prek spleta (družabnih omrežij, forumov in podobno), ki lahko postane tudi fizično.
- **Grožnje** – grožnje preko sporočil ali javnih objav, v skrajnem primeru se pojavljajo tudi grožnje s smrtjo.
- **Izsiljevanje** – pošiljanje izsiljevalskih sporočil, v katerih storilec od žrtve nekaj zahteva. Zelo pogosto je izsiljevanje za gole oz. intimne posnetke.
- **Trolanje** – objavljanje žaljivih, sovražnih in provokativnih (izzivalnih) sporočil v spletnih skupnostih in klepetih z namenom provociranja ali pritegovanja pozornosti.
- **Doxing** – razkrivanje osebnih podatkov o nekom, ne da bi nam ta oseba to dovolila.
- **Happy slapping** - objavljanje posnetkov nasilja, kjer nekdo napade žrtev, drugi to snemajo, posnetek pa potem objavijo na spletnih straneh, kot je YouTube in tako spravijo žrtev v zadrego.
- **Pošiljanje nasilnih ali grozljivih fotografij in videoposnetkov** – prizori nasilja in strašljivi prizori imajo lahko na prejemnika zelo močan negativen vpliv, ki se lahko pokaže tudi v obliki nočnih mor in strahu.
- **Prepošiljanje verižnih pisem in sporočil** – večina verižnih pisem in sporočil, ki se širijo, je narejena z namenom, da prejemnika prestrašijo. Čeprav gre za neresnične zapise, pa se marsikdo takšne vsebine prestraši.
- **Spletni izzivi** – izzivi, kjer se zahteva, da nekdo počne nekaj ponižujočega ali celo nevarnega, to pa običajno posname in posnetke deli na spletu.
- **Spletni grooming** – navezovanje stikov z otroki z namenom spolne zlorabe (spletno nasilje, b. d.).

2.2.1 Spletni grooming ali spolno nasilje na internetu

Spletni grooming ali navezovanje stikov za spolne namene z uporabo tehnologije je vedenje storilca, katerega namen je približati se otroku (mladoletni osebi, mlajši od petnajst let) prek spleta in pridobiti njeno zaupanje. Cilj storilca je običajno srečanje z otrokom in spolna aktivnost oziroma pridobitev fotografij in posnetkov otroka, ki so spolne narave.

2.2.2 Potek groominga

Spletni grooming poteka skozi več faz:

1. **Vzpostavljanje stika z otrokom** – storilec si izbere žrtev.
2. **Pridobivanje zaupanja otroka** – z naklonjenostjo, prijaznostjo, komplimenti in izražanjem pozornosti storilec poskuša pridobiti otrokovo zaupanje.
3. **Ocena tveganja** – ker se storilec zaveda svojih dejanj, ocenjuje tveganje (prenos komunikacije na zasebnejše kanale, preverjanje, če otrok deli pogovore z drugimi ipd.).
4. **Vzbujanje občutka, da je med njima nekaj posebnega** – storilec daje otroku občutek, da je to, kar se med njima dogaja, nekaj resnično posebnega.
5. **Pogovori o spolnosti** – storilec naveže temo pogovora na spolnost, lahko tudi pošlje otroku svoje gole fotografije.
6. **Spolna zloraba preko spleta** – po tem, ko otroku pošlje svoje gole posnetke, storilec zahteva še otrokove posnetke, lahko pride do izsiljevanja.
7. **Spolna zloraba pri srečanju v živo** – storilec otroka pregovori v srečanje v živo, kjer pride do spolne zlorabe.
8. **Ohranjanje kontrole nad otrokom** – storilec lahko na žrtev prenese občutek odgovornosti in sramu za to, kar se je zgodilo oziroma prepriča žrtev, da se je med njima zgodilo nekaj resnično posebnega, lahko pride do groženj.

Spletni grooming je v Sloveniji kazniv. Če je žrtev mlajša od petnajst let in če nagovarjanju sledijo konkretna dejanja, ki bi omogočila srečanje, kot so dogovori o kraju in času srečanja, je spletni

grooming v skladu s Kazenskim zakonikom obravnavan kot kaznivo dejanje. Pri tem lahko pride tudi do drugih kaznivih dejanj, kot je spolni napad na osebo mlajšo od petnajst let. Če je do spletnega groominga prišlo, je takšno dejanje obvezno treba prijaviti policiji. Kazen za spletni grooming je zaporna kazen, koliko let pa glede na resnost zločina odloči sodišče (Spletni grooming, b. d.) (Zakon o spolnem napadu na osebo mlajšo od petnajst let"KZ-1" 2007/2008/2011.) ("173.Člen KZ-1" 2007/2008/2011).

2.2.3 Spolno predatorstvo

Spolno predatorstvo po mnenju psihologov in terapevtov vključuje vsakršno vedenje, katerega cilj je spolni odnos, pri čemer je v ospredju igra moči in nadzora. Pri tem gre lahko za skrajne oblike spolnih zlorab in ostalih oblik nadlegovanja. Spolni predatorji so predvsem moški, vendar se med njimi najde tudi kakšna ženska. Storilci se navadno skrijejo za mrežo laži in prevar, tako da ljudje sploh ne opazijo, da počnejo nekaj kaznivega, pogosto so tudi dobri manipulanti, ki imajo vnaprej pripravljen izgovor, če kdorkoli kaj posumi. Po navadi so ljubeči in zelo zaščitniški do otrok, žensk in drugih ljudi, tako da nihče, ki jim je blizu, niti pomislil ne bi, da hoče ta oseba na kakršen koli način zlorabiti bodisi mladoletnega otroka bodisi odraslo osebo. Spolno nasilje, ki ga izvajajo polnoletni spolni predatorji nad mladoletnimi osebami na internetu, imenujemo spletni grooming (A.K., 2021).

2.2.4 Sexting

Seksting je pošiljanje golih oziroma razkritih fotografij preko SMS ali MMS sporočil. Torej pri sekstingu govorimo o objavi seksualne vsebine ali izmenjavo le-te med mladostniki preko družabnih omrežij (gole ali pol gole fotografije, posnetke ipd.), ki pa je nato večkrat izdano in se lahko pojavijo tudi na spletu in družabnih omrežjih ipd. Žrtev pri tem popolnoma izgubi nadzor nad poslano vsebino, saj se ta širi hitro, brez nadzora. V veliko primerih pa pride tudi do zasmehovanja in izsiljevanja po še več takih spolnih vsebinah, spolnih odnosih ali izsiljevanje za denar.

Sexting se dogaja med:

- Mladostniki,
- ljubezenskimi pari,
- prijatelji,
- skupinami ljudi ali tolkami.

Mladi sexting izvajajo, ker se jim to zdi zabavno, saj mislijo, da so izgubili na priljubljenosti, ker čutijo obvezo, saj s tem iščejo pozornost, stik z osebo, kateri to vsebino pošljejo, lahko pa tudi potrditev (gre za potrditev o videzu ipd.) (spletno oko, b. d.).

2.2.5 Posledice in pomoč žrtvam, ki so doživele spolno zlorabo na internetu

Posledice spolnega nasilja na internetu so lahko psihične in fizične. Izsiljevanje in zasmehovanje lahko žrtev pahne v depresijo in ji uniči samopodobo. Lahko pa pride tudi do delne ali popolne samoizolacije, katero lahko izvede žrtev sama ali družba, v katero je žrtev spadala. V veliko primerih so pogoste samomorilne misli, ki lahko vodijo tudi v izvedbo samomora. Žrtev pa se lahko začne tudi samopoškodovati. Zgodi se lahko tudi, to da se žrtev nenamerno poškoduje preveč in skoraj umre, zato moramo žrtvi takoj ob sumu na zlorabo pomagati (Spletno nadlegovanje, b. d.).

Osebi, ki je bila žrtev tovrstne zlorabe, lahko najboljše pomagamo tako, da jo poslušamo in skušamo razumeti in se z njo ne prepiramo in ji ne očitamo. Pomagamo ji poiskati strokovno pomoč, saj je le-ta ključnega pomena pri žrtvini rehabilitaciji. Žrtvi prav tako damo čas za okrevanje, saj je okrevanje po

spolni zlorabi težko in dolgo in je le čas tisti, kar bo žrtvi zraven strokovne pomoči pomagalo (Kako pomagati osebi z izkušnjo spolnega nasilja, b. d.).

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 METODOLOGIJA

Med najinim raziskovanjem sva uporabili naslednje metode:

3.1.1 Deskriptivna metoda

Vire, ki sva jih uporabili pri raziskovalni nalogi, sva pridobili s spleta.

3.1.2 Metoda spraševanja

Učencem sva zastavili anketo s pomočjo orodja za izdelovanje ankete Arnes 1KA. Prav tako sva zastavili vprašalnik za kriminalista, ki sva ga posredovali na Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.

Anketirali sva učence od 7. do 9. razreda 2. osnovne šole Slovenska Bistrica. Sodelovalo je 110 učencev. V 7. razredu jih je sodelovalo 33, v 8. razredu 39, v 9. razredu pa 38 učencev. Anketo sva ustvarili v Arnes 1KA, kasneje pa sva vse podatke obdelali s programom Excel. Rezultate spletne ankete sva prikazali s pomočjo tabel in grafov. Posamezne prikaze sva analizirali.

Spletni vprašalnik se je navezoval na temo spolnega nasilja na internetu.

3.1.3 Metoda predavanja

Vrstnike sva skušali čim bolj ozavešiti in jim to temo približati. Izvedli sva tudi predavanje za celotno tretjo triado, v katero sva vključili metodo prikazovanja. Med vsem tem pa sva poskusili rešiti zastavljeno problematiko, ki je bila problem nezavedanja mladostnikov o spolnem nasilju na internetu. Svojo PowerPoint predstavitev predavanja sva dodali v priložo.

Učencem sva pripravili predstavitev na podlagi odgovorov, na katera v anketnem vprašalniku niso pravilno odgovorili. Za lažjo predstavitev spolnega nasilja na internetu sva jim predvajali dva videoposnetka. Prvi videoposnetek se je navezoval na spletno zlorabo. Učencem sva želeli predstaviti, kako si lahko predator izmisli ter prikrije svojo identiteto. Posnetek je tudi prikazoval, kako se predator žrtvi približa. Videli so, da to počne s komplimenti, ki jih nameni žrtvi.

Prav tako so lahko primer zblíževanja in komplimentiranja žrtve videli v drugem videoposnetku. Spoznali so, da se to ne dogaja samo puncam, temveč tudi fantom. Predvsem pa sva jih želeli opozoriti, da se lahko za pogovorom skriva tudi večja organizacija, ki bodisi želi denar bodisi še več spolnih vsebin. Videoposnetki so učencem pokazali resnične primere, ki se lahko zgodijo komurkoli. Tako sva jih poskušali opozoriti, da bodo še posebej pozorni, če se bodo znašli v takšni situaciji.

V nadaljevanju sva učencem predstavili različne vrste spolnega nasilja na internetu. Tako bodo lahko v kritični situaciji presodili, če res gre za spolno nasilje na internetu. Povedali sva, da se to dogaja predvsem med mladostniki oz. mladoletno in starejšo osebo. Razložili sva jim, da tistega, ki dejanje izvrši, imenujemo spletni plenilec oziroma predator. Predstavili sva definicijo spolnega predatorja in njegove značilnosti. Prav tako sva jim pokazali družbeno gibanje, ki opozarja na spolno predatorstvo. Na spletu so si družbeno gibanje MeToo tudi ogledali. Izvedeli so, kako ukrepati ob sumu na spolno predatorstvo. Pri tem sva poudarili, da mora dokaz vsebovati datum, čas, identiteto spolnega predatorja ter napeljevanje k zločinu. Življenje po spolni zlorabi je težko. Učencem sva hoteli približati ukrepe po spolni zlorabi, ki pripomorejo k lažjemu nadaljnjemu življenju.

Med anketiranjem sva opazili, da skoraj nihče od učencev ni vedel, kaj je sexsting. Veliko jih je pojem zamenjevalo s cyber groomingom. Zato sva se odločili, da jim sexsting podrobneje predstaviva. Najprej

sva razložili, kaj je sexting. Izvedeli so, zakaj mladi sextajo in kaj pripelje do tega dejanja. Pri tem sva jih vprašali, če se je njim to že pripetilo (če so bili napeljeni k temu, da pošljejo svojo razgaljeno sliko, ali pa so jo že mogoče poslali). Pri tem sva ugotovili, da večina učencev svoje gole slike še ni poslala, vendar so bili že v to napeljeni. Po zastavljenem vprašanju pa sva jim še hoteli razložiti, da sexting lahko vodi tudi v izsiljevanje za denar, spolne aktivnosti in v zahtevo po še več poslanih spolnih vsebinah. Da bi lahko preprečili sexting, sva predstavili posledice tega dejanja, ki so lahko zelo hude in lahko žrtev zaznamujejo za celo življenje. Prav tako sva opozorili, kako ravnati v primeru, da je bila slika že objavljena.

3.1.4 Metoda prikazovanja

V PowerPoint predstavitev je bilo vključeno avdiovizualno gradivo in besedilo.

3.1.5 Hipotetično-deduktivna metoda

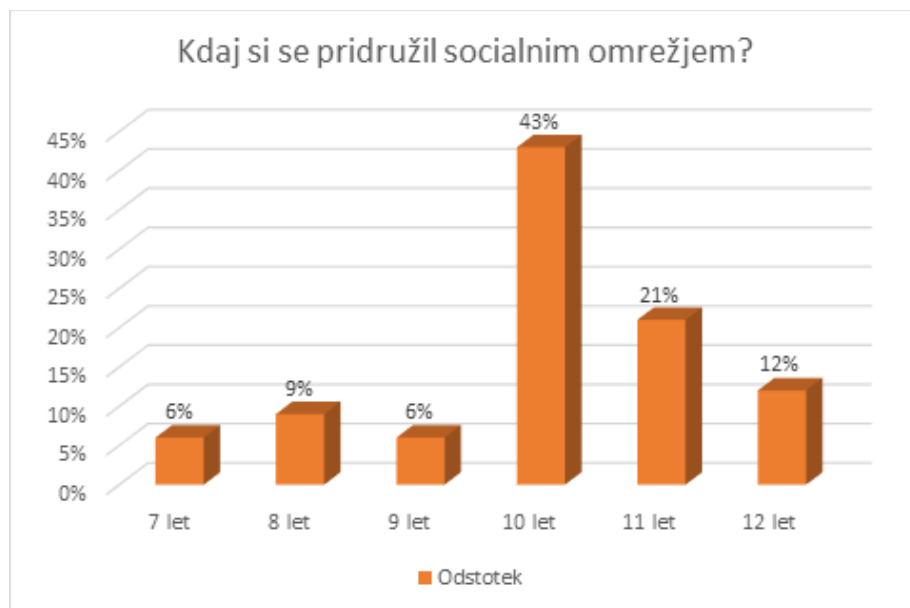
Po ogledu odsekov dokumentarca Ujete v medmrežju ter pogovori s sovrstniki sva si zastavili hipoteze. Z nadaljnjim raziskovanjem sva hipoteze bodisi ovrgli bodisi potrdili.

4 REZULTATI

4.1 REZULTATI ANKETE

V nadaljevanju v obliki grafov predstavlja podatke posameznih vprašanj.

4.1.1 Rezultati spletnega vprašalnika za 7. razred

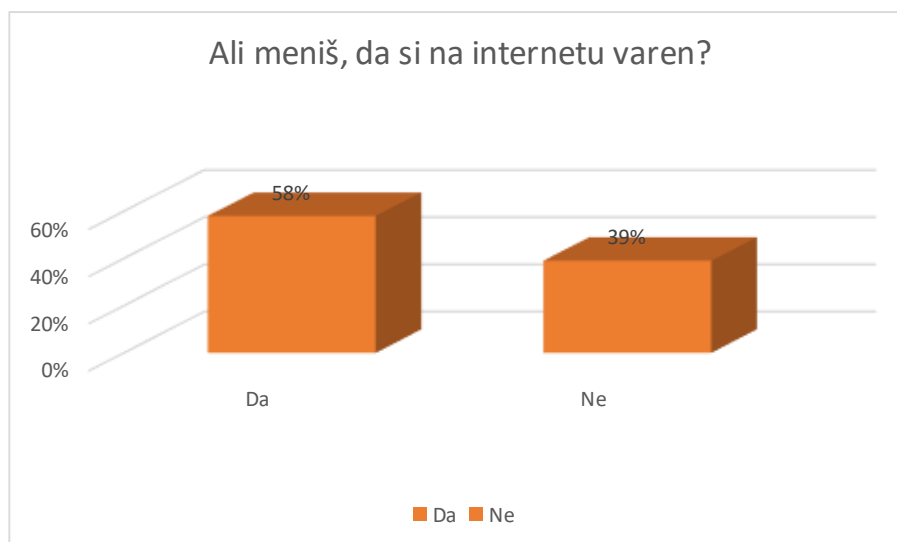
Slika 1: Pričetek uporabe socialnih omrežij (7. razred)

Večina oz. 14 učencev se je socialnim omrežjem pridružila z 10. letom. Kar 7 učencev se je pridružilo z 11. leti. Nekateri učenci pa so se socialnim omrežjem pridružili že prej.

Slika 2: Dnevna uporaba socialnih omrežij (7. razred)

27 učencev preživi na družbenih omrežjih 2 uri na dan, nekateri pa tudi po več kot 5 ur.

Slika 3: Varnost na internetu (7. razred)

58 % ali 19 učencev meni, da so na internetu varni. Preostalih 13 učencev pa meni, da internet ni varen. 1 učenec na vprašanje ni odgovoril.

Učenci so na vprašanje **Zakaj meniš, da nisi varen na internetu?** podali naslednje odgovore:

- izkušeni računalničarji ti lahko vdrejo v računalnik,
- ker je veliko zlorab in virusov,
- saj obstaja veliko programov, robotov ..., ki lahko tvoje podatke pridobijo brez tvoje vednosti,
- odvisno je, kako dobro skrivamo svoje podatke,
- ker je tam veliko ljudi, ki drugim hočejo slabo,
- ker je veliko hekerjev,
- Zato, ker te hekerji nadzorujejo,
- ker je na internetu veliko kriminalcev,
- četudi imamo dober anti-virusni program, še vedno nismo 100-odstotno varni.

En odgovor pri tem vprašanju je po najinem mnenju izstopal. Ta odgovor sva podčrtali.

Slika 4: Sporočila neznanih oseb (7. razred)

Podatki so pokazali, da kar nekaj učencev še ni prejelo sporočila od neznane odrasle osebe. Kar 7 učencev od 33 pa je sporočilo že prejelo.

Učenci so na vprašanje **Si že slišal za trgovanje s spolnimi posnetki otrok? Obrazloži pomen besedne zveze** odgovorili s svojimi besedami:

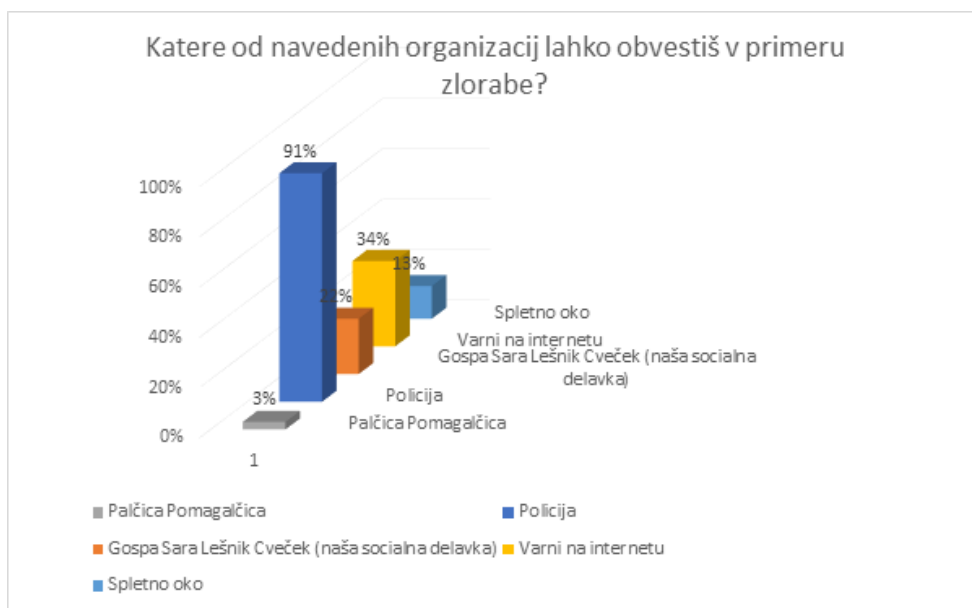
- Ne.
- Nisem se slišal za to.
- Izsiljujejo jih za spolne slike.
- Mislim, da pomeni, da ljudje prodajajo posnetke.
- To pomeni, da jih izsiljujejo.
- Ljudje na internetu prodajajo slike golih otrok.
- Početje neprimernih stvari na otrocih (dotikanje).
- Nisem prepričan. Mislim, da je to ilegalno prodajanje posnetkov golih otrok.
- Da ljudje na internetu drugim pošiljajo slike golih otrok in s tem služijo.

Skoraj vsi učenci niso poznali pravilnega odgovora na to vprašanje. Vseeno pa so nekateri na vprašanje odgovorili približno oz. z nekaj pomanjkljivosti.

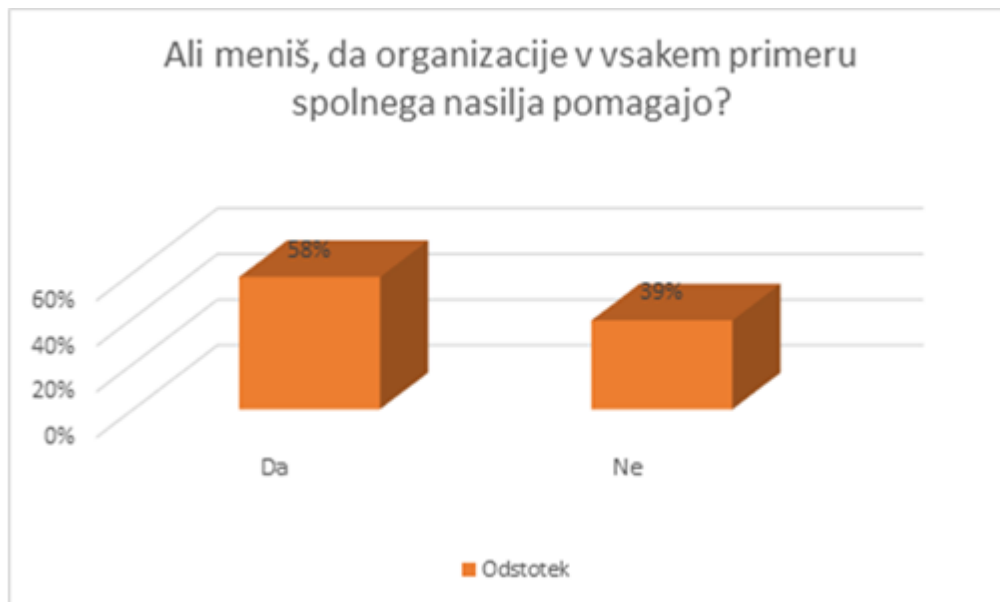
Slika 5: Spletni plenilci ali predatorji (7. razred)

Za prvi odgovor se je odločilo 8 učencev. Večina se jih je odločila za drugi odgovor, kar 15 učencev. Preostalih 9 pa se je odločilo za tretji odgovor.

Slika 6: Organizacije za pomoč v primeru zlorab (7. razred)

To vprašanje je imelo več izbirnih odgovorov. 29 odgovorov je bilo za policijo, 11 za Varni na internetu, za našo socialno delavko je bilo kar 7 odgovorov. Ostali so bili za spletno oko. En odgovor je bil za Palčico Pomagalčico.

Slika 7: Pomoč organizacij pri spolnem nasilju (7. razred)

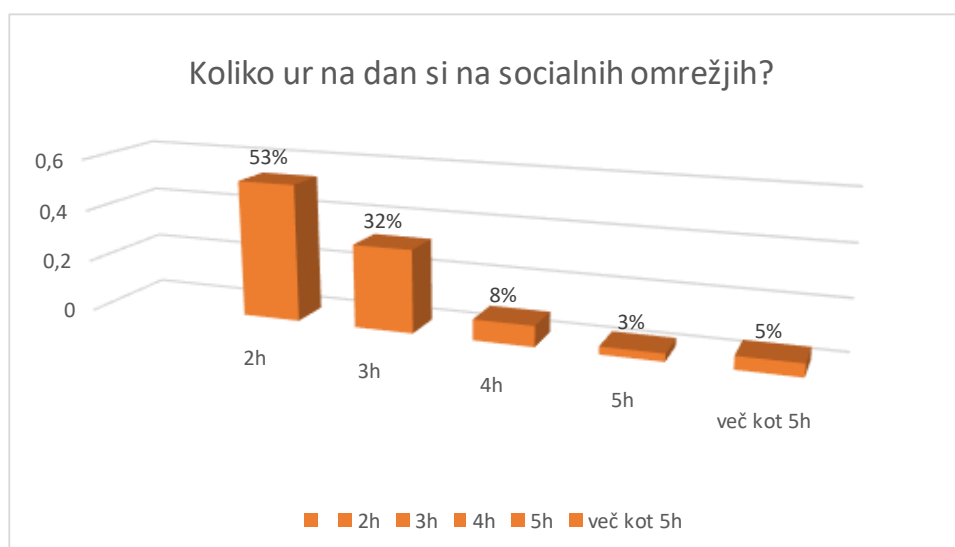
V 7. razredu se je 19 učencev odločilo, da organizacije v vsakem primeru pomagajo žrtvi.

4.1.2 Rezultati spletnega vprašalnika za 8. razred

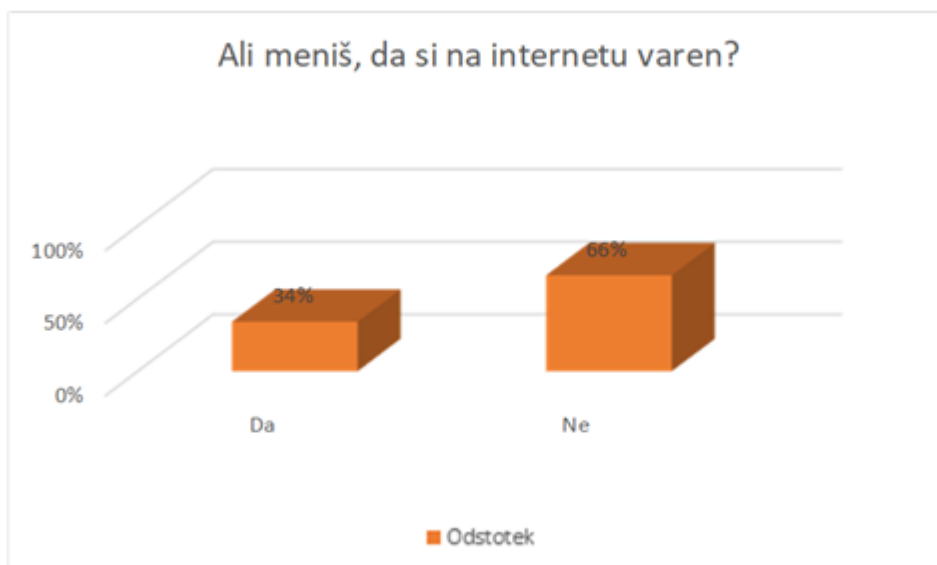
Slika 8: Pričetek uporabe socialnih omrežij (8. razred)

V 8. razredu so se učenci pridružili socialnim omrežjem med 10 in 12 leti. Le po en učenec se je pridružil prej oziroma kasneje.

Slika 9: Dnevna uporaba socialnih omrežij (8. razred)

Več kot polovica (20 učencev) preživi na družbenih omrežjih približno 2 uri, 13 učencev preživi 3 ure na dan. Nekateri pa na družbenih omrežjih preživijo tudi več kot 5 ur.

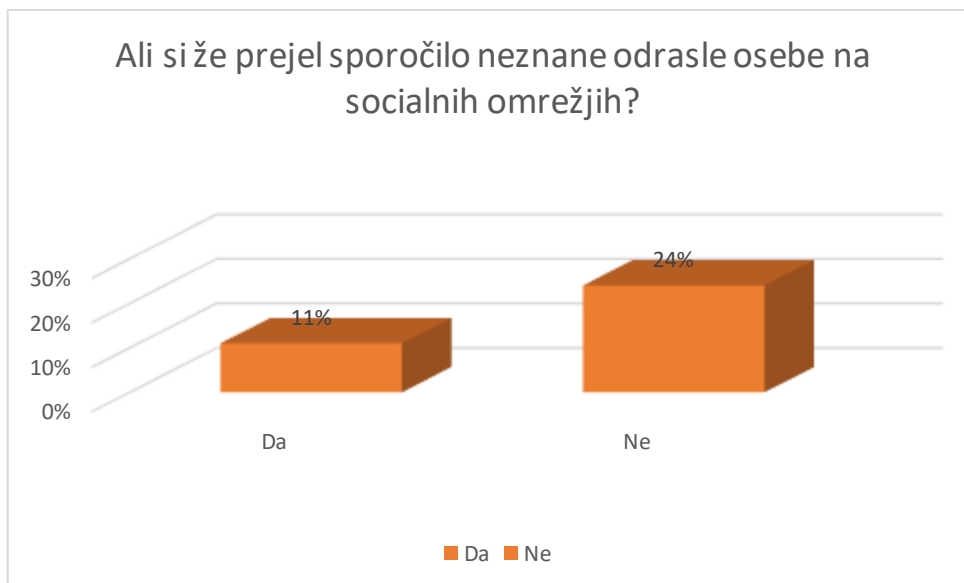

Slika 10: Varnost na internetu (8. razred)

25 učencev oziroma 66 % meni, da na internetu niso varni. Preostalih 13 učencev pa meni, da so varni.

Učenci so na vprašanje **Zakaj meniš, da nisi varen na internetu** podali naslednje odgovore:

- Zato, ker lahko kdorkoli vdre v moj profil in objavlja lažne slike.
- Zato, ker ti lahko nekdo vdre v profil in dobi tvoje podatke.
- Ker obstaja veliko hekerjev.
- Zato, ker te vedno lahko kdo zasleduje in tega sploh ne veš.
- Nikoli ne veš, kdo je na drugi strani.
- Ker ne veš, kdo je za ekranom.
- Ne, ker ti lahko vdrejo v tvoj mail račun ali paypal in ti vzamejo ves denar.
- Zato, ker se ne počutim varnega.
- Saj lahko dobijo tvojo lokacijo, slike ...
- Saj imam vse svoje stare slike na internetu in jih je nemogoče zbrisati.

Slika 11: Sporočila neznanih oseb (8. razred)

Učenci 8. razreda v veliki večini še niso prejeli sporočila od neznane odrasle osebe. 11 % oziroma 4 učenci pa so sporočilo že prejeli.

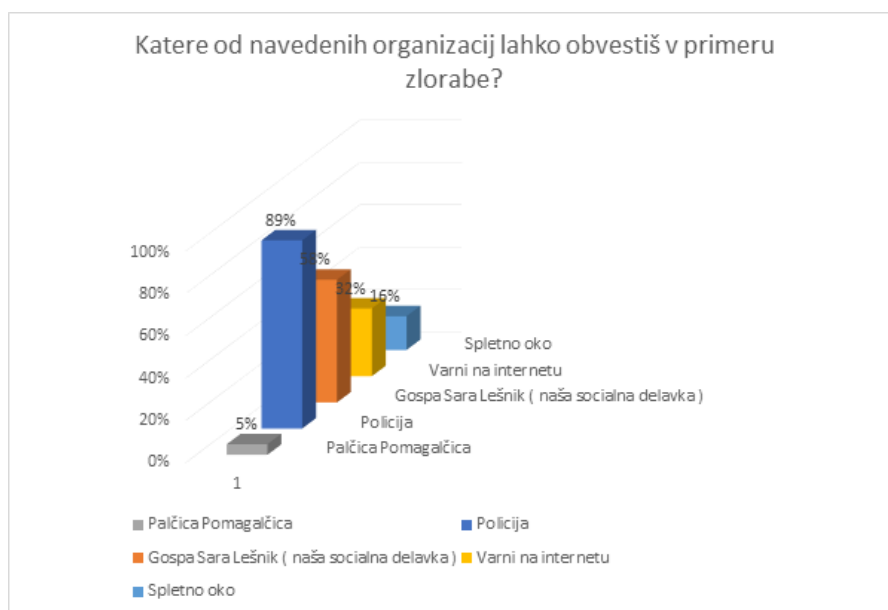
Učenci so na vprašanje **Si že slišal za trgovanje s spolnimi posnetki otrok?** odgovorili s svojimi besedami:

- Ne vem.
- Fotograf slika gole otroke, nato jih pa prodaja naprej.
- Da drugi kupujejo posnetke in jih gledajo.
- Slišal sem že za to stvar. Po mojem mnenju je to stran, kjer starejši moški kupujejo posnetke otrok, ki niso primerni.
- To pomeni, da prodajajo otroke preko spleta.
- Da posnetke prodajaš, prepošiljaš ...
- Da si izmenjujejo posnetke nagih otrok.
- Sem in mislim, da je to kršitev otrokovih pravic.
- Da otroke prisilijo, da delajo spolno nasilje.
- Pomeni, da ljudje po spletu nezakonito prodajajo spolne posnetke otrok.

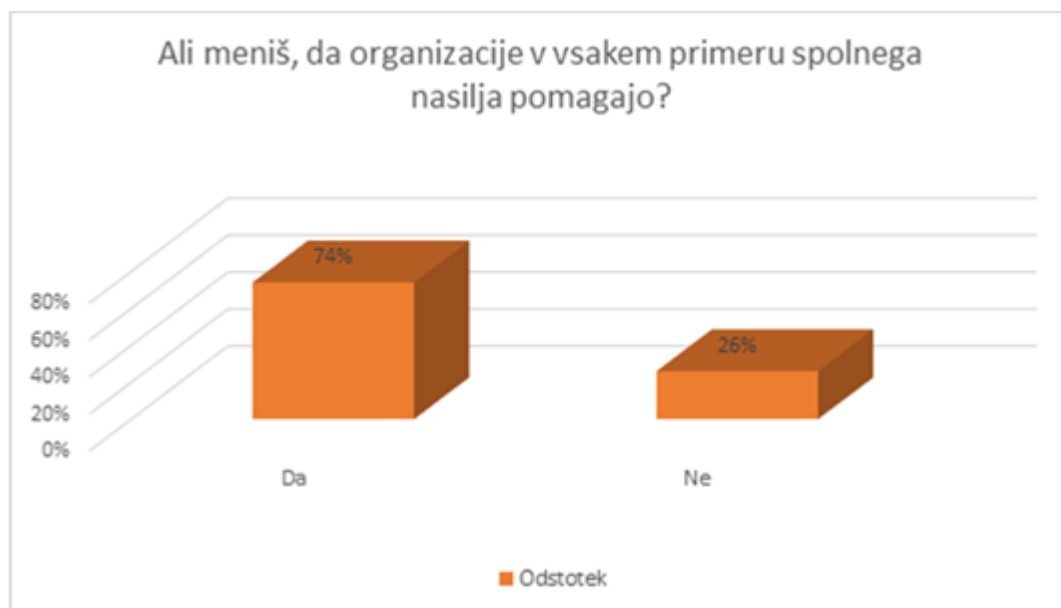
Slika 12: Spletni plenilci ali predatorji (8. razred)

Le en učenec se je odločil za tretji odgovor. 12 se jih je odločilo za prvi odgovor, preostalih 23 pa za drugi odgovor.

Slika 13: Pomoč organizacij v primeru zlorab (8. razred)

V 8. razredu je bila večina izbranih odgovorov za policijo. 22 odgovorov je bilo za socialno delavko Saro Lešnik, 12 odgovorov za Varni na internetu, 6 za spletno oko, 2 odgovora pa sta bila za Palčico Pomagalčico.

Slika 14: Pomoč organizacij pri spolnem nasilju (8. razred)

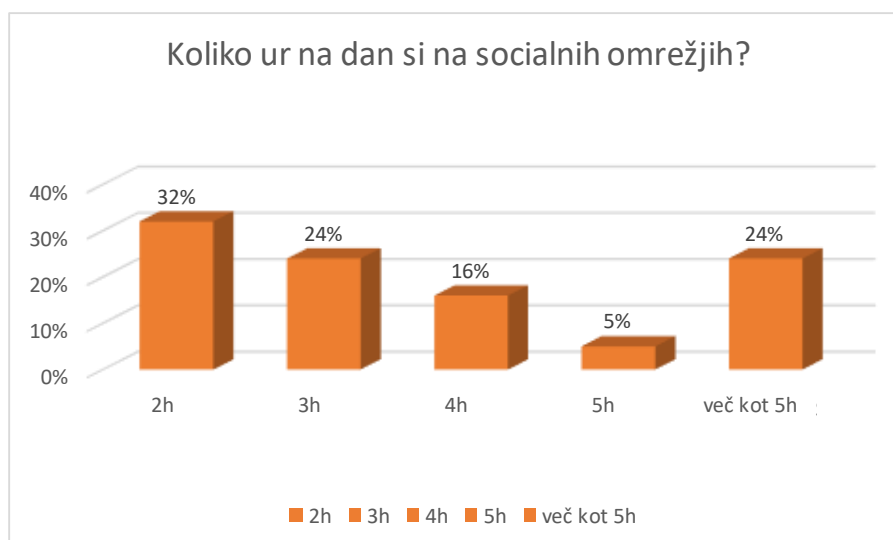
28 učencev je bilo mnenja, da organizacije v vsakem primeru spolnega nasilja pomagajo. 26 % oz. 10 učencev pa meni, da organizacije žrtvi ne pomagajo v vsakem primeru.

4.1.3 Rezultati spletnega vprašalnika za 9. razred

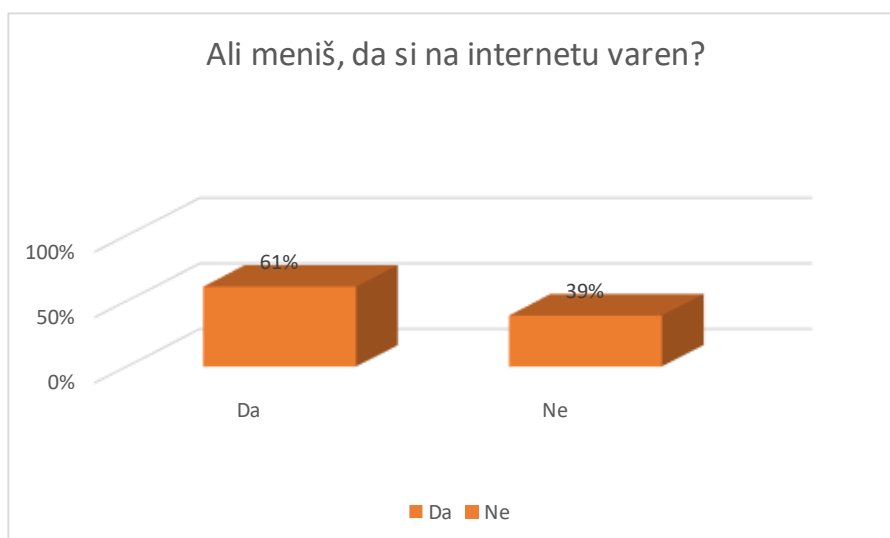
Slika 15: Pričetek uporabe socialnih omrežij (9. razred)

V 9. razredu so se učenci socialnem omrežju pridružili z 11. leti ali več, 8 učencev se je pridružilo socialnim omrežjem že pri 10. letih, eden celo pri 4.

Slika 16: Dnevna uporaba socialnih omrežij (9. razred)

Časovna uporaba socialnih omrežji je v 9. razredu zelo različna. 12 učencev preživi 2 uri na dan na družbenih omrežjih, 9 učencev kar 3 ure na dan, 6 učencev 4 ure na dan, nekateri pa tudi 5 ur ali več.

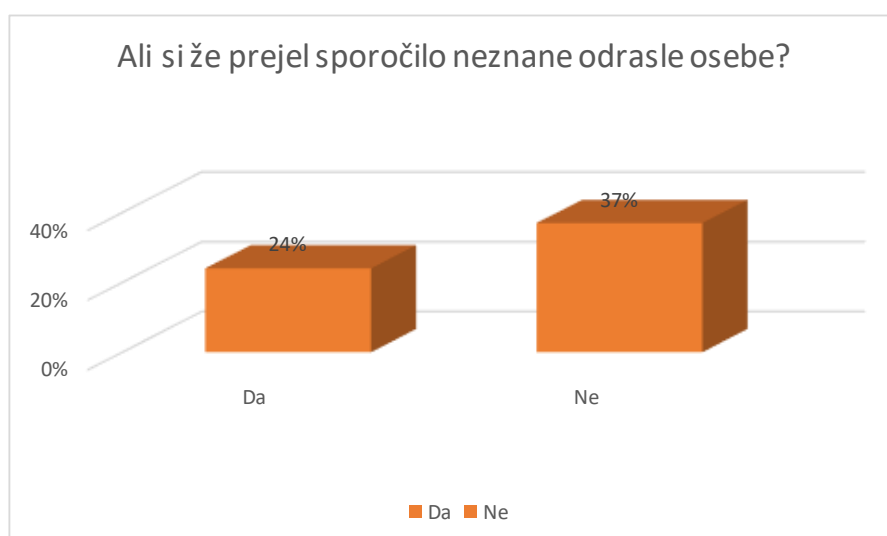

Slika 17: Varnost na internetu (9. razred)

Učenci 9. razreda menijo, da so na internetu varni. Kar 23 se jih je odločilo za odgovor da, 15 pa jih meni, da na internetu niso varni.

Učenci so na vprašanje **Zakaj meniš, da nisi varen na internetu?** podali naslednje odgovore:

- Ker so tam vedno nesramni ljudje, ki internet izkoriščajo za slabe namene.
- Zato, ker tehnologija zbira tvoje podatke.
- Zaradi predatorjev, vsa družbena omrežja imajo dostop do tvojih podatkov.
- Nikoli ne veš, kdo je na drugi strani.
- Piškotki zbirajo naše podatke, ne veš, kdo je na drugi strani itd.
- Zaradi tega, ker nikoli ne vem, kdo je na drugi strani.

Slika 18: Sporočila neznanih oseb (9. razred)

Kljub temu, da 14 učencev še ni dobilo sporočila od neznane odrasle osebe, je 9 učencev že prejelo takšno vrsto sporočila.

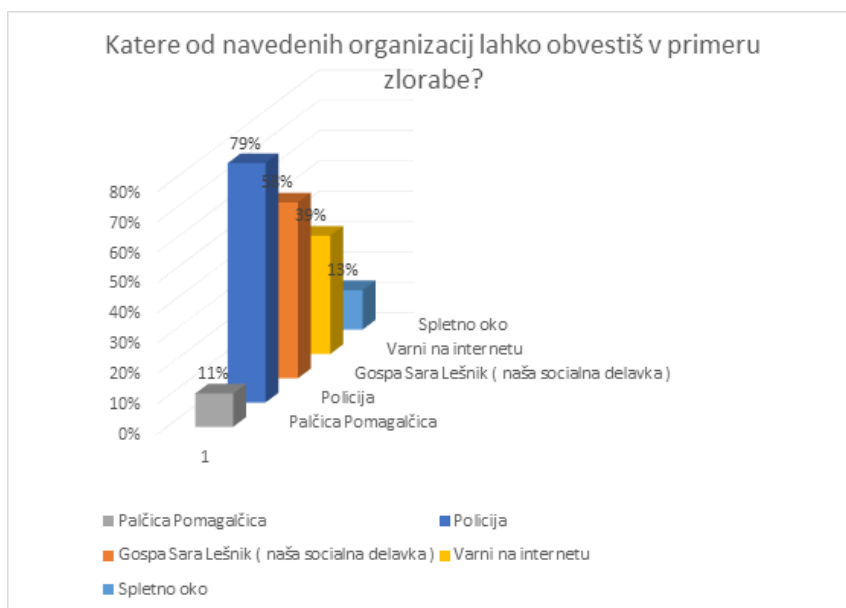
Učenci so na vprašanje **Si že slišal za trgovanje s spolnimi posnetki otrok?** odgovorili s svojimi besedami:

- Nisem še slišal za to besedo.
- Predatorji punce pripravijo do tega, da pošljejo slike in nato jih prodajajo med druge.
- Izkoriščanje otrok v pošiljanje slik, prodajanje teh slik.
- Otrok pošlje svoje gole slike in drugi plača in jih zlorabi.
- To dobiš pač denar, ker nekomu pošlješ slike golih otrok. S tem je velik zaslužek.
- Ja, odrasli po navadi ugrabijo otroke in potem njihove posnetke objavijo na neprimerna omrežja.
- Pedofili pripravijo otroke do tega, da pošljejo slike in nato jih prodajajo med druge.
- Da prodaš svoje telo za denar.

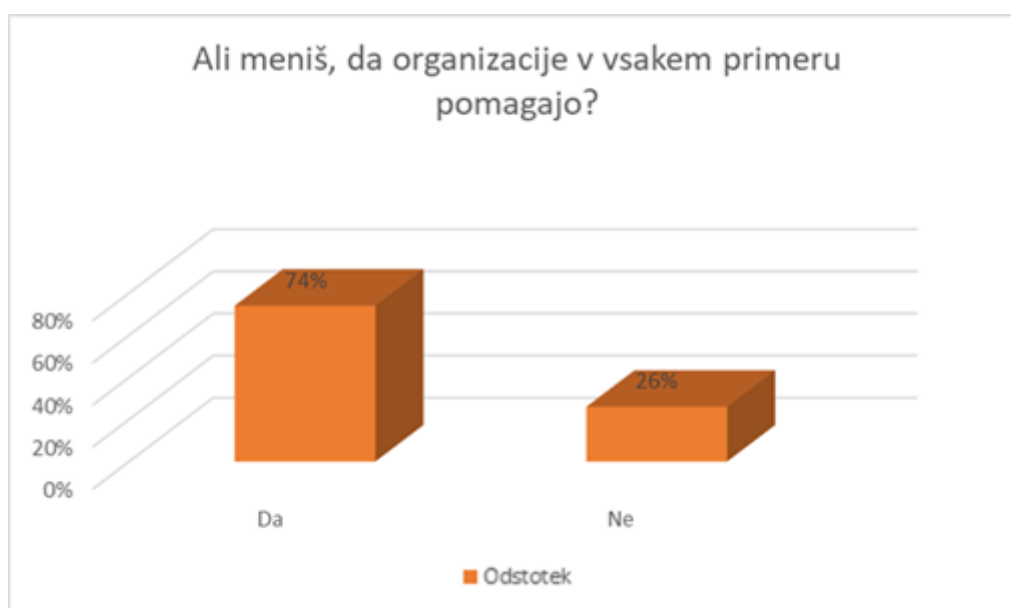
Slika 19: Spletni plenilci ali predatorji (9. razred)

Učenci so se večinoma pri tem vprašanju odločali med prvim oz. drugim odgovorom. 17 učencev se je odločilo za drugi odgovor, 15 za prvi, medtem ko 6 učencev za tretji odgovor.

Slika 20: Pomoč organizacij v primeru zlorab (9. razred)

Tako kot v prejšnjih razredih je velika večina učencev v 9. razredu bila za policijo. Sledilo je 22 učencev za gospo Saro Lešnik, 15 učencev za Varni na internetu, 5 za spletno oko, 4 učenci pa za Palčico Pomagalčico.

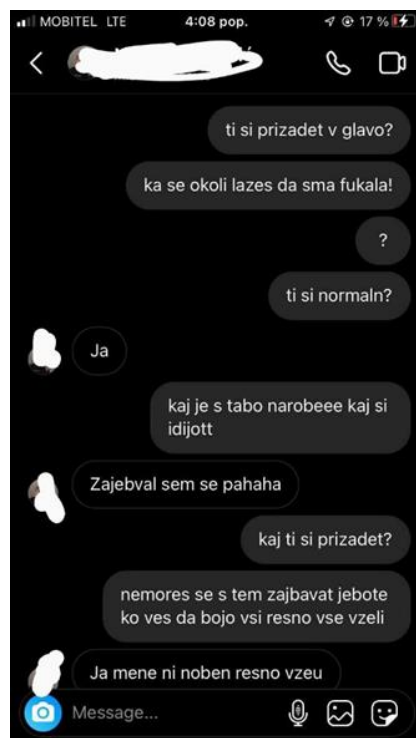
Slika 21: Pomoč organizacij pri spolnem nasilju (9. razred)

Večina učencev je mnenja, da organizacija v vsakem primeru pomaga. 10 učencev oz. 26 % pa meni, da organizacije v vsakem primeru žrtvi ne pomagajo.

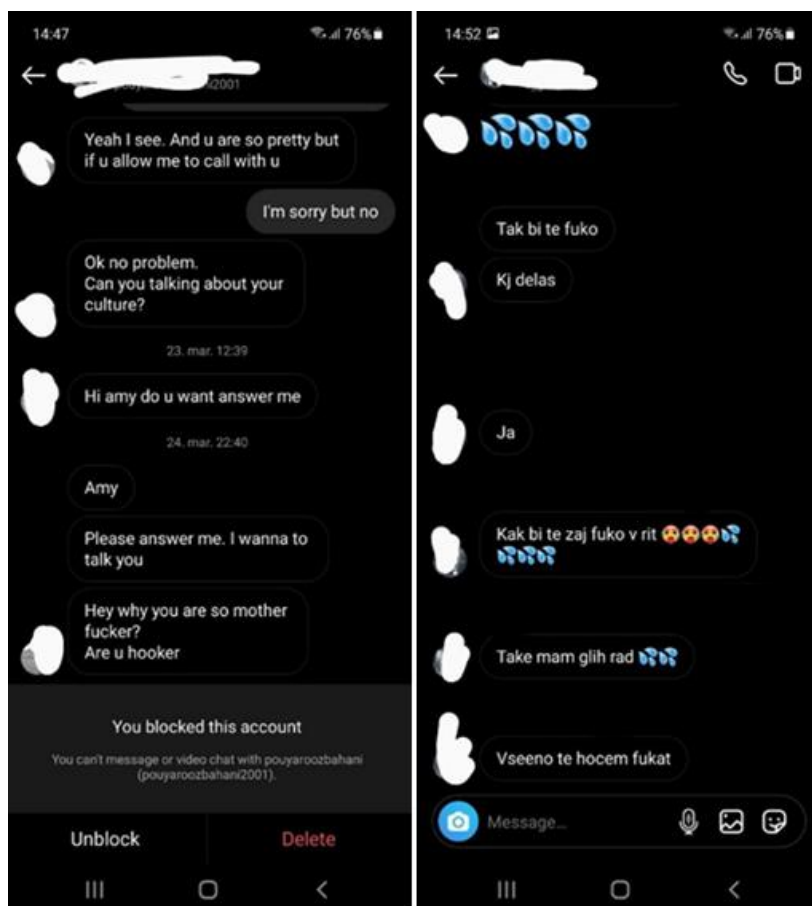
4.2 DOKAZI SEXTINGA IN CYBER GROOMINGA

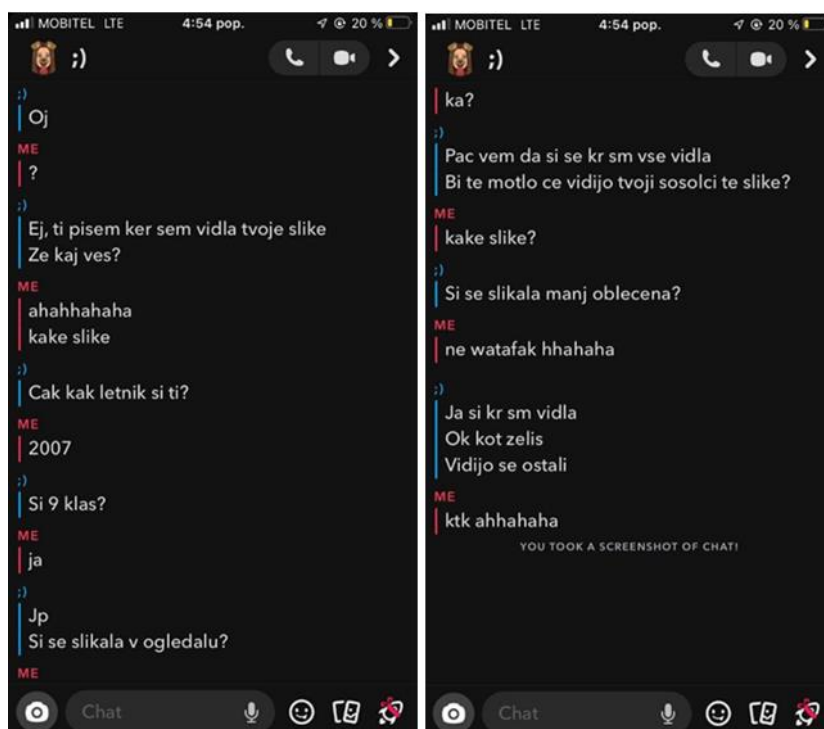
Slika 22: oseba A

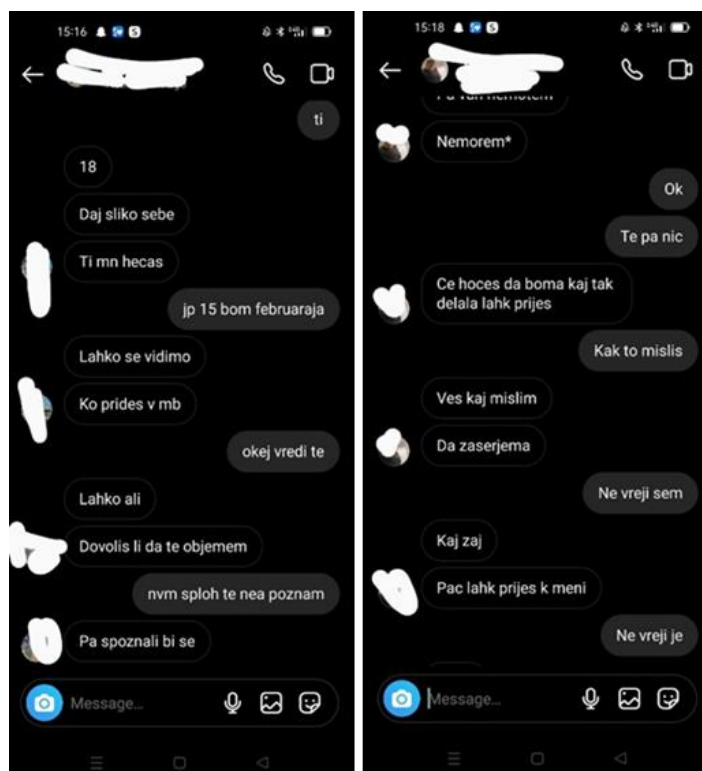
Slika 23: oseba B

Slika 24: oseba C

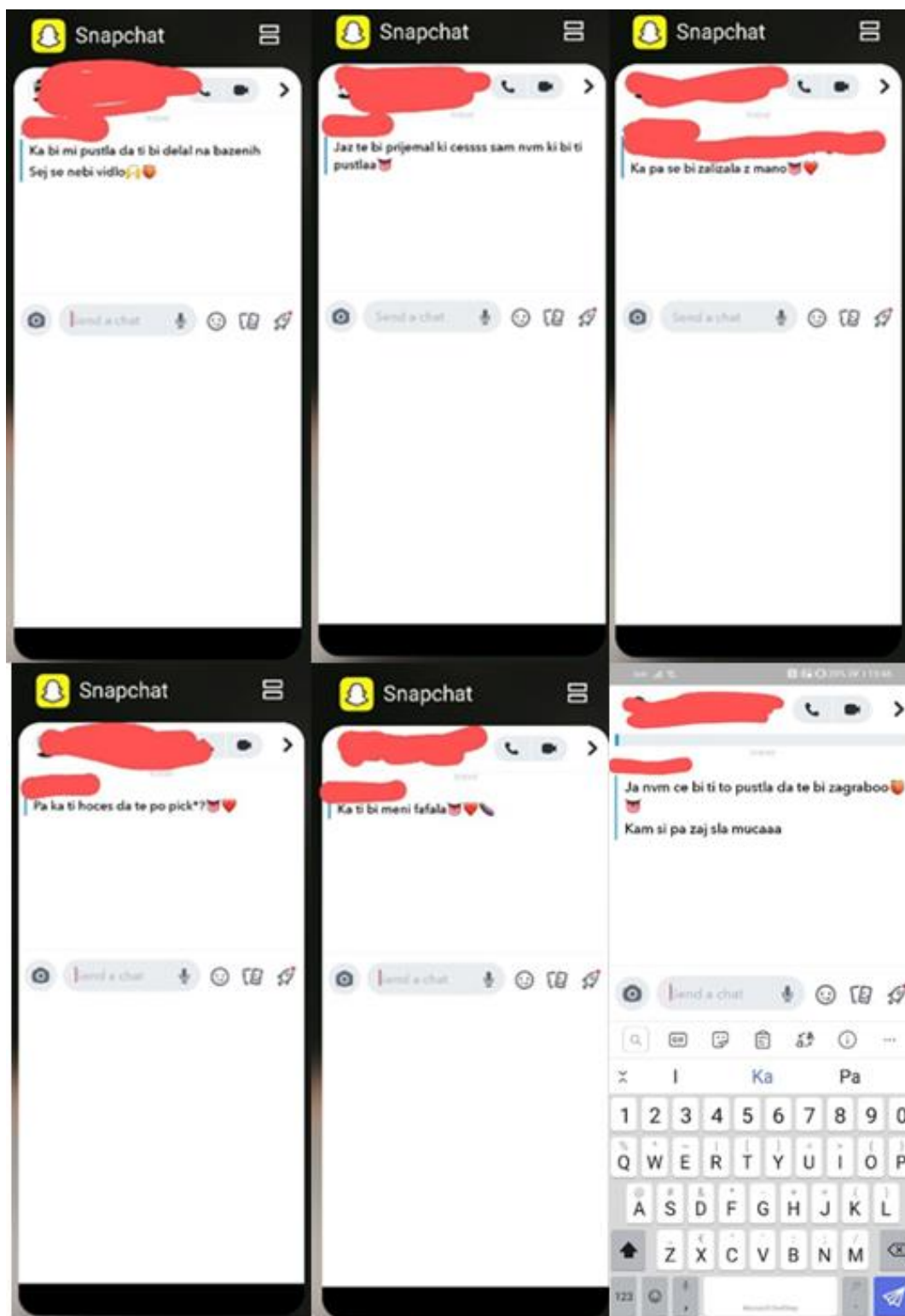
Slika 25: oseba D

Slika 26: oseba E

Slika 27: oseba F

Slika 28: oseba G

Slika 29: oseba H

Viri: Pošiljatelji so želeli, da njihova identiteta ostane skrita, zato jih osebno ne bova omenjali pod vsako sliko. Prav tako sva prikrili identiteto sogovornika.

4.3 NEURADNO STALIŠČE IN STATISTIČNI PODATKI POLICIJE

Odgovori na zastavljena vprašanja niso uradno stališče Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije in ne odražajo dejanskega stanja na območju RS, čeprav nekih večjih odstopanj ni. Za celovito sliko bi bilo potrebno pridobiti uradne podatke iz celotne Slovenije. Pridobitev le-teh podatkov bi trajalo 3–4 mesece.

Z namenom, da vseeno pridobiva podatke s strani policije, sva vprašanja posredovali kriminalistu in prejeli naslednje neuradne odgovore:

1. Pri kateri starosti je v Sloveniji največ spolnega nasilja na družbenih omrežjih?

Od 11 do 15 let.

2. Kdaj lahko vemo, da gre za spolno nasilje na družbenih omrežjih?

Ko se nekdo počuti ogroženo oziroma so vsa dejanja, povezana s spolnostjo, ki jih oseba čuti kot prisilo.

3. Koliko odstotkov najstnikov je v Sloveniji spolno zlorabljenih na družbenih omrežjih (vsak 3. najstnik, vsak 5. ...)?

Skoraj vsak najstnik.

4. Kakšna je po vašem mnenju najbolj primerna reakcija ob zlorabi najstnika na družbenih omrežjih? Kako naj najstnik ravna, ko zazna morebitno nasilje?

Najprej o tem obvesti starše ali učitelja ter nemudoma blokira osebo.

5. Katera je najpogostejša starost spolnega predatorja na družbenih omrežjih v Sloveniji?

Ni povprečne starosti.

6. Kakšne posledice in kazni dobijo predatorji?

Zagrožena kazen je od 3 do 15 let zapor, gre za 173 člen KZ-1.

7. Ali gre vsak predator v zapor?

Ni obvezno, o tem odloča sodišče, lahko tudi dobi npr. obvezno psihiatrično zdravljenje.

8. Kakšna je razlika v kazni nad posilstvom otroka ali odraslega človeka?

Je ni, kazen je enaka, do 15 let.

9. Kakšne so psihične posledice spolnega nasilja na družbenih omrežjih?

Ni pravila, različno od posameznika (motnje vedenja, spanja, prehranjevanja, stres, strah ...)

10. Kakšna je rehabilitacija žrtve in kako dolgo traja?

Ni pravila, različno od posameznika.

11. Ali si po vašem mnenju žrtev sploh kdaj opomore?

Večina si jih, vprašanje le v kolikšnem času.

12. Koliko predatorjev je žensk in koliko moških (v odstotkih)?

Več je moških.

13. Ali smo v Sloveniji že imeli primer umora predatorjeve žrtve?

Ne.

14. Na katerih socialnih omrežju se najpogosteje zgodi spolna zloraba?

Snapchat (brisanje pogovorov), Tik-Tok, Instagram, Facebook.

15. Kako pogosto ima predator družino?

Ni pravila. Lahko jo imajo ali pa tudi ne.

16. Kako pogosto je predator družinski član žrtve?

Ni znano.

17. Koliko odstotkov moških in koliko odstotkov žensk je posiljenih na družbenih omrežjih v Sloveniji?

Posilstvo je možno samo s fizičnim stikom, možna pa sta spolna zloraba ali spolno nasilje.

18. Ali nama lahko s svojimi besedami pojasnite tipologijo spletnih storilcev?

Predstavljajo se za druge osebe, hitro začnejo pogovor o spolnosti, so drzni, sprašujejo, če ima oseba partnerja, želijo, da jim pošlješ svojo sliko, tudi oni pošljejo slike, ki pa niso njihove.

Vir: Neuradni podatki Policije Republike Slovenije.

5 RAZPRAVA

Za začetek sva želeli sošolcem predvajati dokumentarec Ujete v medmrežju, vendar sva od RTV Slovenija dobili odgovor, da so jim potekle pravice za spletno predvajanje. Nad tem sva bili zelo razočarani, saj bi ta dokumentarec marsikateremu učencu ali učenki spremenil pogled na to temo.

Z anketnim vprašalnikom sva izvedeli, da se učenci socialnim omrežjem pridružijo že zelo zgodaj. Povprečna starost je bila 10 let. Mlajša, kot je bila generacija, hitrejša je bila pridružitve k socialnim omrežjem. Povprečna uporaba družbenih omrežjih je okrog 2 uri na dan. Nekateri učenci vseh treh generacij na družbenih omrežjih preživijo tudi do 5 ur na dan, kar bi že lahko šteli k zasvojenosti. Zanimalo naju je tudi, kako učenci vidijo svojo varnost na internetu. Zato sva jim postavili vprašanje ali se počutijo varni. Na vprašanje je večina učencev 7. in 9. razreda odgovorila, da se počutijo varne. Večina 8. razreda pa je odgovorila, da se na spletu ne počutijo varno. Pri tem so po najinem mnenju ti učenci pokazali zrelost. Izstopal je odgovor sedmošolca, ki je zapisal, da kljub vsem dobrim antivirusnim programom, ki jih lahko imaš, nikoli nisi 100 % varen. Ti programi so računalniški in lahko zatajijo, ravno v kritičnem trenutku. Zato na internetu nikoli nismo varni, saj ne vemo, kaj oziroma kdo preži na nas na drugi strani ekrana. S tem so nama pokazali, da se zavedajo nevarnosti socialnih omrežji, vendar sva v nadaljnjem anektiranju ugotovili, da ne vedo, katere nevarnosti vse prežijo na njih. To se je lahko razbralo iz nadaljnjih odgovorov ankete, kjer je velika večina učencev na vprašanja, povezana z varnostjo na internetu, odgovorila nesmiselno oziroma najmanj primerno. S tem potrjujeva prvo hipotezo, s katero sva predvidevali, da učenci s tem problemom niso ozaveščeni.

Nad ugotovitvijo, povezano z drugo hipotezo, sva bili zelo presenečeni. Najina pričakovanja za 9. razred so bila velika. Bili sva mnenja, da bodo zaradi svoje starosti in predvidene zrelosti pokazali zanimanje za to temo in večjo ozaveščenost na tem področju. Med anektiranjem in predavanjem so pokazali veliko nezanimanje, nezrelost, zasmehovanje in celo spodbujanje k takšnim dejanjem (spolna zloraba). To lahko sklepamo tudi iz odgovora na vprašanje katere od navedenih organizacij lahko obvestiš v primeru zlorabe. Kar štirje učenci so izbrali najin izmišljen odgovor Palčica Pomagalčica. Medtem ko je 7. razred temo vzel resno, predavanje poslušal ter anketo izpolnil po svojih najboljših močeh. Zato sva najino drugo hipotezo ovrgli. Nad tem sva bili zelo razočarani. Upava, da se bodo učenci 9. razreda kmalu zresnili, saj na mnoge od njih ta nevarnost že preži.

Zanimivi so bili dokazi, ki sva jih dobili tekom najine raziskave, ki so nama jih zaupali najini sošolci. Dokazi so se nanašali na sexting in cyber grooming. Dobili sva jih v obliki posnetkov zaslona in so predstavljeni v rezultatih. Odločili sva se, da bova identiteto storilcev prekrili. Branje teh posnetkov zaslona je bilo pretresljivo. Kljub temu da sva se zavedali, da se to mladim dogaja, nisva pričakovali, da se to dogaja tako na široko. Nekateri posnetki zaslona so bili tako vulgarni, da jih nisva vključili. Zanimivo je bilo, kako odrezavi so bili storilci, saj so brez kakršnega koli sramu prosili za bodisi spolne usluge bodisi spolne vsebine. Kljub temu, da so žrtve že od začetka opozarjale na to, da ne želijo kakršnega koli stika z njimi, storilci niso odnehali. Tukaj se je videla zrelost učencev, ki so nama posnetke zaslona poslali, saj so ali storilca blokirali ali pa z njimi prekinili komunikacijo. S tem lahko tretjo hipotezo o tem, da je bilo že kar nekaj sošolcev žrtev spolnega nasilja na internetu potrdiva.

Na osnovi tega, da sva se že na začetku najinega raziskovanja odločili, da podatke o spolnem nasilju na internetu v Sloveniji pridobiva tudi s strani strokovne osebe, ki se s tem ukvarja (kriminalist oddelka za krvne in seksualne delikte), sva postavili najino zadnjo hipotezo, ki sva jo na podlagi odgovorov z Ministrstva za notranje zadeve Republike Slovenije ovrgli. To lahko vidimo z odgovorom na vprašanje: Koliko odstotkov najstnikov je v Sloveniji spolno zlorabljenih na družbenih omrežjih (vsak 3 najstnik, vsak 5 najstnik ...)? Odgovor na to vprašanje se je glasil skoraj vsak najstnik.

Najine metode raziskovanja so se izkazale za pravičen način pridobitve podatkov. Vire sva večinoma iskali na spletu, saj knjig na to temo v knjižnicah nisva našli. Učence sva anketirali in zaradi slabih odgovorov kasneje tudi ozavestili s predavanjem, kamor sva vključili tudi posnetka, ki sta učencem

pomagala pri lažjem razumevanju tega problema. Zaradi opaženega problema sva si zastavili nekatera vprašanja, iz katerih sva oblikovali hipoteze. Nekatere sva potrdili, nekatere pa ovrgli. Glede na to se nama zdi, da so bile izbrane metode dela pravilne in jih ne bi spreminjali. Če bova najino raziskovanje v naslednjih letih še poglobili, bi dodali še kakšno metodo raziskovanja.

Koronavirus je spremenil marsikaj, med drugim tudi najin raziskovalni načrt. Težave so nama povzročale karantene oddelkov na šoli, ki so nenehno spreminjale najin raziskovalni načrt. Prvotno so bile namesto predavanja zasnovane enodnevne delavnice, v katerih bi učenci reševali kviz, poslušali predavanje, se o tem pogovarjali in sami raziskovali na internetu. Učenci bi se razdelili v manjše skupine in pri tem naredili videoposnetek o spolni zlorabi na internetu (sexting, cyber grooming, sextortion ...). Delavnice so odpadle zaradi odloka NIJZ-ja, ki je določal, da morajo biti posamezni razredi v tako imenovanih mehurčkih. Zaradi omejenega števila namenskih dni pa nisva mogli organizirati delavnice za vsak razred posebej. Delavnice sva zato nadomestili z enournim predavanjem. Prav tako bi v svoje raziskovanje vključili tudi druge osnovne šole v okolici Slovenske Bistrice, a nama je omenjena situacija to preprečila.

6 ZAKLJUČEK

V življenju na nas preži ogromno nevarnosti, kot so naravne nesreče, prometne nesreče, raznorazne bolezni in različne oblike nasilja, tudi fizično nasilje vrstnikov ...

Starši, stari starši, učitelji in sorodniki so nas že od rojstva učili, kako zmanjšati nevarnosti ali se pred njimi obvarovati in kaj moramo storiti, da do njih ne pride. A obstajajo nevarnosti, neopazne, tihe, prikrite, ki jih je s seboj prinesel virtualni svet in jih je težje zaznati oziroma jih pogosto opazimo, ko je prepozno.

Nenaden razcvet uporabe različnih družbenih omrežij in naše neznanje o njihovem delovanju sta pripomogla, da se je spolno nasilje v zadnjih letih precej razširilo. Osnovni namen družbenih omrežij je, da služijo kot odlično orodje za komunikacijo, saj so pripomogla, da smo se na nek način ljudje med seboj zblížali. Hkrati nam omogočajo, da so različne informacije veliko hitreje dostopne. Poleg vseh prednosti pa imajo tudi veliko pasti. Težko ocenimo, ali so vse informacije resnične in ali osebe, s katerimi vzpostavimo stik, resnično obstajajo. Vse to pa je pripomoglo k povečanju spolnega nasilja, saj se nasilneži lažje skrijejo in jih je težje odkriti.

Takoj, ko se usedemo za ekran, smo korak bližje, da postanemo žrtve tovrstne zlorabe. Še posebej takrat, ko nismo seznanjeni z vsemi nevarnostmi, ki se skrivajo v virtualnem svetu. Žrtev se pogosto ne zaveda, da se je zapletla v mrežo laži in nasilja, ki ima lahko fizične in psihične posledice, tudi če nasilneža v resnici nikoli ne spoznamo ali srečamo in se vse dogaja v virtualnem svetu.

Okrevanje žrtve tovrstnega nasilja je dolgo in boleče, zato je bil najin cilj, da z raziskovalno nalogo ozaveštvimo vrstnike in morda preprečiva kakšen primer zlorabe. Zavedava se, da si noben starš ne želi videti svojega otroka kot žrtev spolnega nasilja, prav tako noben otrok oziroma najstnik ne bi smel izkusiti takšne vrste zlorabe.

K izbiri teme najine raziskovalne naloge je močno pripomogel dokumentarec Ujete v medmrežju in najina želja je nadaljevati poklicno pot v smeri psihologije in kriminalistike. Dejstva pripomorejo k nadaljnjemu razmišljanju o tej temi, saj se s to raziskovalno nalogo najina pot ne bo končala. Ozaveščanje mladih in raziskovanje tega področja bova nadaljevali tudi v prihodnje skozi najino poklicno pot. Verjameva, da bo v prihodnosti ozaveščenost večja, na voljo bodo nove tehnologije za preprečevanje nasilja, hkrati pa obstaja velika verjetnost nastanka novih priložnosti za vse nasilneže.

7 VIRI IN LITERATURA

- Andrews, E. (2019). *Who Invented the Internet?* Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://www.history.com/news/who-invented-the-internet>
- History of the Internet. (2022). Na *Wikipedia The Free Encyclopedia*. Pridobljeno 28. januar 2022 s https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_Internet
- Internet Today. (b. d.). Na *ScienceDirect*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/internet-today>
- Social media. (2022). Na *Wikipedia The Free Encyclopedia*. Pridobljeno 28. januar 2022 s https://en.wikipedia.org/wiki/Social_media
- Kaj so družabna oz. socialna omrežja? (b. d.) Na *Madwise.si*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://madwise.si/blog/kaj-so-druzabna-omrezja-in-zakaj-so-pomembna/>
- 24 prednosti in slabosti socialnih omrežij. (2022). Na *sl.sainte-anastasie.org*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://sl.sainte-anastasie.org/articles/psicologa-social-y-relaciones-personales/24-ventajas-y-desventajas-de-las-redes-sociales.html>
- Nevarnosti socialnih omrežij. (2015). Na *Varnost na spletu*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://www.varnostnaspletu.si/nevarnosti-socialnih-omrezji/>
- Slabosti spletnih socialnih omrežij. (b. d.). Na *Socialna omrežja*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://socialnaomrezja2017.splet.arnes.si/slabosti-spletnih-socialnih-omrezji/>
- Spletno nasilje. (b. d.). Na *Safe.si*. Pridobljeno 28. januar. 2022 s <https://safe.si/nasveti/spletno-in-mobilno-trpincenje/spletno-nasilje>
- Spletni grooming. (b. d.) Na *Safe.si*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://safe.si/neprimerne-in-nezakonite-vsebine/spletni-grooming>
- Zakon Spolnega napada na osebo, mlajšo od petnajst let. (173člen-KZ-1).(2007/2008/2011). Uradni list RS, (50/12)
- A.K. (2021). Kdo so spolni predatorji? Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://www.zadovoljna.si/seks-odnosi/odnosi/kdo-so-spolni-predatorji-in-kako-jih-prepoznati.html>
- Je "sexting" otroška pornografija ali zgolj flirtanje. (b. d.). Na *Spletno oko*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://www.spletno-oko.si/novice/je-sexting-otroska-pornografija-ali-zgolj-flirtanje>
- Spletno nadlegovanje. (b. d.). Na *Lusy*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://lusy.fri.uni-lj.si/ucbenik/book/1503/index9.html>
- Kako pomagati osebi z izkušnjo spolnega nasilja. (b. d.) Na *DRUŠTVO ZA NENASILNO KOMUNIKACIJO*. Pridobljeno 28. januar 2022 s <http://www.drustvo-dnk.si/ne kategorizirane-vsebine/37-kako-pomagati-osebi-z-izku%C5%A1njo-spolnega-nasilja.html>
- Anže Voh Boštlic. (2014). Na *Nasilni kriminal v zadnjem desetletju: več ropov, spolnega nasilja, manj umorov*. Pridobljeno 9. marec 2022 s <https://podcrto.si/nasilni-kriminal-v-zadnjem-desetletju-ropov-spolnega-nasilja-vec-umorov-manj/>

8 PRILOGE

8.1 PRILOGA A: anketna vprašanja

Za ekranom-nasilje na socialnih omrežjih

Pred vami je anketa, narejena za raziskovalno nalogo o spolnem nasilju na internetu. Zato vas prosiva, da vzamete to anketo resno, saj s tem pripomorete k boljši raziskovalni nalogi. Hvala.

Q1 - kateri razred obiskuješ?

Možnih je več odgovorov

- ☐ 7
☐ 8
☐ 9

Q2 - Določi spol :

moški
ženska

Q3 - Kdaj si se pridružil socialnim omrežjem?

pri 10 letih
pri 11 letih
pri 12 letih

Drugo:

Q4 - Na katerem omrežju si najbolj aktiven?

tik- tok	instagram	snapchat	facebook	twiter	discord	omegle
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q5 - Koliko ur na dan si na socialnih omrežjih?

2h	3h	4h	5h	več kot 5h
☐	☐	☐	☐	☐

Q6 - Ali so ti kdaj starši pregledovali socialna omrežja?

☐ Da

- ☐ Ne
☐ Včasih

Q8_2 - Si seznanjen s spolnim nadlegovanjem na socialnih omrežjih?

- ☐ Da
☐ Ne
☐ Sem že slišal/a za to, a ne vem, kaj pomeni.

Q7 - Ali te je že kdo na socialnih omrežjih prosil za gole slike?

- ☐ Da
☐ Ne

IF (1) Q7 = [1]

Q8 - Ali si mu jih poslal/a ?

- ☐ Da
☐ Ne

IF (2) Q8 = [1]

Q9 - Kako si se počutil/a, ko si poslal/a sliko ?

Q10 - Ali poznaš koga, ki je poslal gole slike?

- ☐ Da
☐ Ne

Q11 - Ali meniš, da si na internetu varen?

- ☐ Da
☐ Ne

IF (3) Q11 = [2]

Q12 - Zakaj meniš, da nisi varen na internetu?

IF (4) Q11 = [1]

Q13 - Ali uporabljaš katero od naštetih računalniško programskih zaščit?

Možnih je več odgovorov

- ☐ požarni zid
- ☐ proti virusni program
- ☐ program, ki blokira pojavna okna (Pop-up)
- ☐ program, ki ščiti pred ribarjenjem (anti-phishing)
- ☐ program, ki ščiti pred vohunjenjem (anti-spy)
- ☐ pogosto posodabljaš protivirusne programe
- ☐ nič od navedenega

IF (5) Q11 = [1]

Q14 - Ali si že prejel sporočilo neznane odrasle osebe na socialnih omrežjih?

- ☐ Da
- ☐ Ne

IF (6) Q14 = [1, 2]

Q15 - Ali še vedno meniš, da si varen?

- ☐ Da
- ☐ Ne

Q14_2 - Si že slišal za trgovanje s spolnimi posnetki otrok? Obrazloži pomen besede. Zapiši s svojimi besedami.

Q16 - Kdo je to spletni plenilec ali predator?

- ☐ Posameznik, ki zagreši spolno zlorabo otrok, ki se začne ali odvija na internetu.
- ☐ Posameznik, ki zalezuje oz. nadleguje preko interneta. Pri tem uporablja različne tehnike, kot so pošiljanje žaljivih elektronskih sporočil, kraja identitete ter poškodovanje podatkov ali opreme.
- ☐ Posameznik, ki se pretvarja, da je nekdo drug.

Q23 - Ali meniš, da organizacije v vsakem primeru spolnega nasilja pomagajo?

- ☐ Da
☐ Ne

IF (7) Q23 = [1, 2]

Q24 - Zakaj tako meniš?

**8.2 PRILOGA B: Predstavitev (drsnice) za predavanje o ozaveščenosti učencev zadnje triade
2. osnovne šole Slovenska Bistrica**

ZA EKTRANOM

FEBRUAR 2022

ogled posnetkov

- <https://youtu.be/M9Go2-Dxxx0>
- <https://youtu.be/gKsOquoWvkl>

Kaj je spolno nasilje na internetu?

- Spletno nasilje (trpinčenje, ustrahovanje, nadlegovanje) je nasilje ene ali več oseb nad drugo osebo ali skupino preko spleta (ali interneta).

POZNAMO VEČ VRST SPOLNEGA NASILJA:

- neželena virtualna seksualizacija in nadlegovanje,
 - spletno ustrahovanje (cyber bullying) s spolno vsebino,
 - objavljanje in posredovanje intimnih posnetkov drugih oseb,
 - prisiljevanje in izsiljevanje s spolnimi vsebinami (sextortion),
 - spletno pridobivanje mladoletnih oseb (cyber grooming).
- posledice spolnega nasilja na internetu

Izvajalci spolnega nasilja ter kazni za izvajanje spolnega nasilja na internetu

- to dejanje lahko izvaja:
 - Mladoletna oseba
 - Odrasla oseba
- kazni
 - Med odraslim in mladoletnim storilcem je obdobje prestajanja kazni različno
- odraslo osebo, ki izvaja spolno nasilje na internetu nad mladoletno osebo mlajšo od 15 let imenujemo spolni plenilec oz. predator

Spolni plenilec oz. predator

- Posameznik, ki zagreši spolno zlorabo otrok, ki se začne ali odvija na internetu.
- predator in njegove značilnosti
 - dober manipulant, ki se na kakršen koli sum okoli njegove nedolžnosti dobro pripravi(vedno ima pripravljen izgovor)
 - Navzven je ljubeč, odgovoren ter zelo zaščitniški, tako da pogosto niti ljudje v njegovem ožjem družbenem krogu ne sumijo, da je človek, ki jim je tako blizu v resnici resen kriminallec
 - v veliko primerih so to učitelji, profesorji, vzgojitelji, ki imajo vsakodnevni stik z otroci
 - več predatorjev je moškega spola

kdo opozarja na spolno predatorstvo

- na spolno nasilje na internetu, ki ga izvaja starejša oseba nad mladoletno osebo opozarja družbeno gibanje #MeToo z koreninami, ki sežejo v leto 2006

Kako ukrepati ob sumu na spolno predatorstvo?

- pomembno je, da ostanete mirni ter dokaze in identiteto spolnega predatorja čim hitreje, posredujete policiji
- morete biti previdni, da dokaz vsebuje datum, čas, identiteto spolnega predatorja ter napeljevanje k zločinu (npr. predator žrtev prosi za gole fotografije in jo izsiljuje, da bo slike pokazal drugim ljudem če mu jih žrtev ne pošlje še več)
- pri tem morete še paziti da je odnos med predatorjem in žrtvijo prisilen, nenaraven in da se žrtev počuti s strani predatorja ogroženo

Kako živeti po spolni zlorabi?

- izvajanje spolne zlorabe nad človekom pusti veliko težav
- pomembno je, da si takoj že na samem začetku žrtev poišče strokovno pomoč(psihiatra)
- razumeti, da zločin ni žrtvina krivda ter da žrtev ni kriva za predatorjeva dejanja
- o tem govoriti

Kaj je sexsting?

- Seksting (angl. sexting) je nova beseda, ki označuje pošiljanje golih oziroma razkritih fotografij preko SMS ali MMS sporočil.
- Torej pri sekstingu govorimo o objavi seksualne vsebine ali izmenjavo le-te med mladostniki preko družabnih omrežij (gole ali pol gole fotografije, posnetke ipd.), ki pa je nato večkrat izdano in se lahko pojavijo tudi na spletu, družabnih omrežjih ipd.
- MED KOM SE SEXSTING DOGAJA:
 - Med mladostniki
 - Med ljubezenskimi pari
 - Med prijatelji
 - Med skupinami ljudi ali gangi

Zakaj mladi sexstajo?

- Ker se jim zdi zabavno
- Način iskanja potrditve, pozornosti oz. stika
- Počutje prisiljenosti
- Izguba priljubljenosti
- Pritisk
- Počutje obveznosti

Posledice sexstinga

- Posledice sekstinga so lahko hude, saj popolnoma izgubiš nadzor nad svojim posnetkom, ko ga enkrat pošlješ. Prejemnik lahko to sliko ali video objavi na internetu ali pošlje drugim ljudem. Posledice tega so lahko:
- norčevanje in javno žaljenje,
- izločitev iz družbe,
- prejemanje nespodobnih ponudb od neznancev,
- slike lahko pridejo do sorodnikov, prijateljev in učiteljev,
- te slike so lahko uporabljene za ustvarjanje lažnih profilov,
- znajdejo se lahko na pornografskih straneh ali v pedofilskih zbirkah,
- izsiljevanje za nove slike, denar ali spolne usluge.

Prepošiljanje in objavljanje

- Nekateri mladostniki, ki prejmejo sekste oz. intimne fotografije svojih deklet ali fantov, se odločijo takšne fotografije deliti s prijatelji preko različnih aplikacij za sporočanje ali družabnih omrežij. Največkrat gre za slike deklet, ki si jih med seboj izmenjujejo fantje. Gre za veliko zlorabo zaupanja s strani fanta oz. partnerja.
- **Takšno prepošiljanje golih in razgaljenih fotografij je kaznivo. Kaznivo dejanje storijo tudi vsi tisti, ki sliko pošiljajo, delijo, objavljajo naprej.**

Sexsting lahko vodi v izsiljevanje

- TO SE ZGODI V DVEH PRIMERIH:
 - ko dve osebi končata romantični odnos in se druga oseba maščuje tako, da začne prvo osebo izsiljevati z intimnimi posnetki
 - lahko pa se to zgodi takrat, ko je bil posnetek brez dovoljenja posredovan neki tretji osebi in ta potem žrtev izsiljuje
-
- **V primeru izsiljevanja mladoletne osebe v povezavi z izdelavo ali izmenjavo njenih intimnih posnetkov gre za kaznivo dejanje, ki se kaznuje tudi z zaporno kaznijo**

Kaj narediti v primeru objavljene slike

- Ne zadržuj tega v sebi
- Hitro reagiraj
- Podaj prijavo
- Objavljaljaj pozitivne zapise
- Prijavi policiji
- Prijavo lahko podaš tudi na:
- Spletnooko

Viri

- Europol. (19. junij 2017). *Say No! (Slovenia-Slovenian) - A campaign against online sexual coercion and extortion of children* [Video]. Pridobljeno 20. februar 2022 na <https://www.youtube.com/watch?v=qKsOqwoWvki&t=358s>
- TVInfodrom. (12.marec 2017). Infodrom: Spletne zlorabe [Video]. Pridobljeno 20. februar 2022 na <https://www.youtube.com/watch?v=M9Go2-Dxxx0&t=26s>
- Spolno nasilje na spletu. (b. d.). Na Združenje za MOČ. Pridobljeno 20. februar 2022 na <https://zamoc.si/portfolio-item/spolno-nasilje-na-spletu/>
- A.K. (2021). Kdo so spolni predatorji? Pridobljeno 20. februar 2022 na <https://www.zadovoljna.si/seks-odnosi/odnosi/kdo-so-spolni-predatorji-in-kako-jih-prepoznati.html>
- you are not alone. (2022) Na me too. Pridobljeno 20. februar 2022 na <https://metoomvmt.org/>
- Je "sexting" otroška pornografija ali zgolj flirtanje. (b. d.). Na Spletno oko. Pridobljeno 28.januar 2022 s <https://www.spletno-oko.si/novice/je-sexting-otroska-pornografija-ali-zgolj-flirtanje>
- Spletno nadlegovanje. (b. d.). Na Lusy. Pridobljeno 28. januar 2022 s <https://lusy.fri.uni-lj.si/ucbenik/book/1503/index9.html>